

ظرفیت سیاستگذاری عمومی

پژوهشی اکتشافی در بخش دولتی ایران

دکتر اصغر محمدی فاتح (استادیار دانشگاه)

دکتر سیدمهدی حسینی گل افشانی

سرشناسه: محمدی فاتح، اصغر، ۱۳۶۰
 عنوان و نام پدیدآور: ظرفیت سیاستگذاری عمومی: پژوهشی اکتشافی در بخش دولتی ایران / اصغر محمدی فاتح، سیدمهدی حسینی گل افشانی.
 مشخصات نشر: تهران: دارالفنون، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری: ۲۱۲ ص: مصور، جدول، نمودار.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۷۱-۵۷-۷
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 یادداشت: کتابنامه.
 موضوع: سازمان‌های غیردولتی -- ایران -- سیاست دولت
 موضوع: Non-governmental organizations -- Government policy -- Iran
 موضوع: مدیریت دولتی -- ایران
 موضوع: Public administration -- Iran
 موضوع: مدیریت دانش -- ایران
 موضوع: Knowledge management -- Iran
 شناسه افزودن حسینی گل افشانی، سیدمهدی، ۱۳۵۹
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ م ۴ الف ۲۷۶۹/۱ HD
 رده‌بندی دیویی: ۶۱/۷۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۳۰۷۹

نام کتاب: ظرفیت سیاستگذاری عمومی: پژوهشی اکتشافی در بخش دولتی ایران
 مولفین: دکتر اصغر محمدی فاتح، دکتر سیدمهدی حسینی گل افشانی
 ناشر: دارالفنون
 مدیر هنری: فرزانه دلبری
 چاپ و صحافی: مجتمع چاپ اول
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۷۱-۵۷-۷
 نوبت چاپ: اول - آذرماه ۱۳۹۶
 شمارگان: ۵۰۰ نسخه
 قیمت: ۲۲۶۰۰ تومان

❖ حق چاپ این اثر، برای مولفین محفوظ است ❖

❖ دفتر مرکزی: تهران، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه بهشت آیین، پلاک ۳۴، انتشارات دارالفنون ❖

www.DFNashr.ir

اگر تو از آموختن سر بتابی	نجوید سر تو همی سروری را
بسوزند چوب درختان بی بر	سزا خود همین است مری بی بری را
درخت تو گر بار دانش بگیرد	به زیر آوری چرخ نیلوفری را

سخن ناشر

جوامع امروز متشکل از سازمان‌های کوچک و بزرگی هستند که هر یک به نوعی، بخشی از نیازهای افراد جامعه را مرتفع می‌سازند. حال اگر این سازمانها، از مدیریتی کارآمد و اثربخش در بخشها و رده‌های مختلف خود برخوردار نباشند، نه تنها قادر به رفع این نیازها نخواهند بود؛ بلکه مشکلات بسیار دیگری را نیز موجب خواهند شد. ضعف مدیریت گاهی سبب بروز خسارات جبران‌ناپذیری بر پیکره‌ی یک جامعه می‌گردد، تلاش‌های زیادی بی‌نتیجه خواهد ماند. بی‌افرادی شماری تضییع شده و سرمایه عظیمی نیز به هدر خواهد رفت. نگاهی بر اتلاف بی‌رویه و اتلاف منابع مالی و انسانی می‌دهد که اهمیت مدیریت در کشورهای توسعه نیافته و در حال توسعه، بسیار محسوس‌تر از سایر مکان‌ها دیگر است.

اگر چه مدیریت، مقوله‌ای نو ظهور نبوده و قدمت آن به دیرای تاریخ بشریت دارد، ولی با توجه به پیشرفت‌های روزافزون جوامع بشری در دهه‌های اخیر و همراه شدن آن با تغییرات چشمگیر اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فردی، هر روز بر اهمیت آن، چه از نظر تئوری و چه در منظر عمل افزوده می‌شود و ضروری است که بیش از گذشته به آن پرداخته شود.

با توجه به آنچه ذکر گردید و از آنجا که امروزه رشته مدیریت یکی از مهمترین رشته‌های دانشگاهی محسوب شده و گرایش‌های آن نیز در کشور ما رو به افزایش است، انتشارات دارالفنون به عنوان یک ناشر فعال در عرصه کتب دانشگاهی و بالخصوص رشته مدیریت، رسالت خود می‌داند که با نشر و چاپ کتب معتبر در این رشته، به نشر دانش روز مدیریت پرداخته و بدین وسیله گامی مثبت در جهت رشد و اعتلای کشور عزیزمان بردارد. بدیهی است که یاری اساتید، صاحب‌نظران و خبرگان این حوزه، پشتوانه‌ای قوی برای ما در نیل به این هدف خواهد بود.

فهرست مطالب

فصل اول: سیاستگذاری در جوامع و اقتصادهای دانش‌محور

- ۱..... مقدمه
- ۲..... اقتصاد دانش‌محور
- ۳..... جامعه دانش‌محور و سیاستگذاری در آن
- ۷..... اصول اساسی خلق جامعه دانش‌محور
- ۹..... جامعه دانش‌محور، اقتصاد دانش‌محور و توسعه پایدار
- ۹..... نگرش‌های نوین به توسعه پایدار
- ۱۰..... مدل‌سازی توسعه پایدار: مفهوم قدرت
- ۱۲..... ابعاد توسعه پایدار دانش‌محور: چالش‌های مشترک
- ۱۳..... نتیجه‌گیری

فصل دوم: نقش واسطه‌گری دانش در سیاستگذاری

- ۱۵..... مقدمه
- ۱۶..... واسطه‌گری دانش
- ۱۸..... واسطه‌گری دانش در سیاستگذاری
- ۱۹..... سطوح بازار دانش و واسطه‌گری دانش
- ۲۰..... چالش‌های ارتباط دهی سیاست، علم و عمل
- ۲۱..... کاهش شکاف علم، سیاست و عمل از طریق واسطه‌گری دانش
- ۲۳..... سطوح مختلف واسطه‌گری دانش
- ۲۴..... نقش‌های واسطه‌گری
- ۲۵..... استراتژی‌های واسطه‌گری دانش
- ۲۷..... واسطه‌گری دانش از طریق شبکه‌های مجازی (مثالی از بخش کشاورزی)
- ۲۸..... نتیجه‌گیری

فصل سوم: ظرفیت و ظرفیت‌سازی: مروری بر مدلها و چارچوبها

۳۱	مفهوم ظرفیت و تعریف ظرفیت
۳۲	مفهوم ظرفیت‌سازی
۳۵	تاریخچه ظرفیت‌سازی
۳۵	گونه‌شناسی تعاریف ظرفیت
۳۶	بقا در برابر خدمت
۳۶	سیاست در مقابل عقلانیت
۳۶	ورودی در مقابل کل سیستم
۳۷	ابزار در مقابل نتایج
۳۷	سطوح و رویکردهای ظرفیت‌سازی
۳۷	ظرفیت‌سازی مردم
۳۷	ظرفیت‌سازی در جامعه
۳۸	ظرفیت‌سازی در دولت
۳۸	ظرفیت‌سازی نهادی
۳۹	کیفیت نهادی
۴۰	ظرفیت نهادی
۴۱	ظرفیت سازمانی و ظرفیت‌سازی سازمانی
۴۲	مدل‌های ظرفیت‌سازی

فصل چهارم: ظرفیت در چرخه سیاستگذاری

۴۹	مقدمه
۵۰	تعریف سیاستگذاری عمومی
۵۲	لایه‌های سیاستگذاری
۵۴	مشخصه‌های سیاستگذاری خوب
۵۴	پیش‌نگری
۵۵	برون‌نگری
۵۵	نوآوری و انعطاف‌پذیری
۵۶	شواهد محوری
۵۶	شمولیت
۵۷	پیوستگی / توام بودن
۵۷	دروس آموخته شده
۵۷	ارتباطات

۵۸	ارزیابی.....
۵۸	بازنگری /مرور.....
۵۹	ظرفیت در چرخه سیاست گذاری.....
۶۰	ظرفیت شناسایی و تعریف مشکل.....
۶۱	ظرفیت تعیین و تنظیم دستور کار.....
۶۲	شرایط شناسایی نیاز به خطامشی جهت دستور کار.....
۶۴	ظرفیت طراحی / تدوین خطامشی.....
۶۶	رویکردهایی برای تدوین سیاست.....
۶۸	مروری بر مدل های طرحی/تدوین خطامشی.....
۶۹	ظرفیت اجرای خطامشی: رویکردها و مدل های مرتبط.....
۷۰	رویکرد بالا به پایین.....
۷۱	رویکرد پایین به بالا.....
۷۲	نگاشت رو به جلو و نگاشت رو به عقب.....
۷۸	ظرفیت پایش و ارزیابی خطامشی.....
۷۹	تبیین ظرفیت در بخش عمومی.....
۸۴	تبیین مفهوم ظرفیت خطامشی در بخش عمومی.....
۸۴	افول و بی ظرفیتی خطامشی.....
۸۵	تعریف ظرفیت خطامشی.....
۸۶	ظرفیت خطامشی و ظرفیت تحلیلی خطامشی.....
۸۸	ظرفیت توسعه و تدوین خطامشی.....
۹۱	به سوی مدل مفهومی تحقیق.....

فصل پنجم: مطالعه اکتشافی در خصوص ظرفیت سیاست گذاری در دولت

۹۵	مقدمه.....
۹۶	بیان مساله پژوهش.....
۹۷	خردمایه نظری تحقیق.....
۹۸	ضرورت و اهمیت تحقیق.....
۱۰۰	سوالات تحقیق.....
۱۰۰	روش تحقیق.....
۱۰۱	یافته های تحقیق.....
۱۰۱	تحلیل داده های کیفی.....
۱۰۱	کدگذاری باز.....
۱۰۲	کدگذاری تفصیلی شرایط علی ظرفیت خطامشی و بی ظرفیتی خطامشی.....

۱۰۵	کدگذاری تفصیلی پدیده محوری تحقیق
۱۰۵	کدگذاری تفصیلی راهبردهای کنش و واکنش
۱۰۷	کدگذاری مقدماتی-تفصیلی شرایط زمینه ای ظرفیت خطامشی گذاری
۱۰۸	کدگذاری مقدماتی-تفصیلی شرایط مداخله گر ظرفیت خطامشی گذاری
۱۱۰	کدگذاری مقدماتی-تفصیلی پیامدهای بکارگیری راهبردها
۱۱۱	کدگذاری محوری و شکل گیری مقوله ها
۱۱۱	مقوله عوامل نهادی
۱۱۲	اعتماد در قوه مجریه
۱۱۳	ثبات در قوه مجریه
۱۱۴	بوروکراسی قوی و کارآمد
۱۱۶	حافظه نهادی - ریختی
۱۱۷	نهادینه سازی روش های برتر تدوین خطامشی
۱۱۷	اراده سیاسی در قوه مجریه
۱۱۸	تفکر استراتژیک در قوه مجریه
۱۱۹	مقوله قابلیت های خطامشی گذار
۱۲۰	تخصص و تجربه خطامشی گذاری
۱۲۰	کارایی کمیته های خطامشی گذاری
۱۲۰	توانایی مجموعه های خطامشی گذار
۱۲۰	آشنایی با ابزارها و مدل های خطامشی گذاری
۱۲۱	مقوله تعاملات محیطی مشارکت جویانه
۱۲۳	تعامل دولت -مجلس
۱۲۴	تعامل دولت -ملت
۱۲۶	تعامل با ذینفعان
۱۲۷	مقوله زیرساخت های خطامشی گذاری
۱۳۵	پدیده محوری تحقیق
۱۴۲	شرایط مداخله گر ظرفیت خطامشی گذاری
۱۴۷	شرایط بستر اجرای راهبرد خطامشی گذاری خوب
۱۵۴	مقوله راهبردهای خطامشی گذاری خوب
۱۶۰	مقوله محتوای خوب خطامشی
۱۶۲	پیامدهای اجرای راهبرد خطامشی گذاری خوب
۱۶۷	مدل نهایی تحقیق و قضایای حکمی
۱۶۸	روایت نظریه ارتقای ظرفیت خطامشی گذاری در قوه مجریه

۱۷۲	مقدمه
۱۷۲	یافته‌های تحقیق
۱۷۲	شرایط علی ظرفیت خطمشی‌گذاری
۱۷۲	عوامل نهادی
۱۷۳	قابلیت‌های خطمشی‌گذاری
۱۷۳	زیرساخت‌های خطمشی‌گذاری
۱۷۳	تعاملات محیطی مشارکت‌جویانه
۱۷۳	بحث و تفسیر شرایط علی
۱۷۶	شرح پدید محوری تحقیق (ظرفیت خطمشی‌گذاری)
۱۷۸	شرایط دخیل ظرفیت خطمشی‌گذاری
۱۷۹	بحث و نتیجه‌گیری شرایط مداخله‌گر
۱۸۰	شرایط بستر زمانی
۱۸۱	بحث و تفسیر شرایط بستر و زمینه خطمشی‌گذاری
۱۸۲	راهنماها
۱۸۳	بحث و تفسیر راهنماها
۱۸۸	مقایسه تحقیق با تحقیقات مشابه و جنبه‌های تمایزکننده آن
۱۹۱	سهم تحقیق در دانش افزایی
۱۹۲	پیشنهادهای تحقیق
۱۹۳	پیشنهاد به محققان آتی
۱۹۵	پیوست
۱۹۹	منابع و ماخذ